

Semmit rólunk nélkülünk I.

KORREFERÁTUM

Az oktatáskormányzás társadalmasítása – globális trendek és perspektívák
című szakértői bemutatókhoz

Az alábbiakban a *részvételiség* mint hívószó nyomán bemutatott három paradigma összevetésére, a közös nevezők meghatározására teszek kísérletet. Nem annyira az előadók személyéhez, inkább a felvázolt paradigmákhoz kapcsolódom.

DECENTRALIZÁLT HIERARCHIKUS KORMÁNYZÁS

FELTÉTEL: a kormányzás felelőségének vertikális megosztása – az oktatás rendszerszintű komplexitására, a helyi társadalmi és intézményi problémákra jobban reagáló *szubszidiáris* kormányzás

ÉRTELMEZÉSI KERET:

- **érdekcsoportok bevonása:** kölcsönös bizalmat feltételező, visszacsatolást jelentő párbeszéd
- **elszámoltathatóság:** intézményellenőrzés, állampolgári kontroll, oktatáskutatás – reflektált, tudományos és gyakorlati tényeken alapuló, hitelesített tudás
- **feladat- és felelősségmegosztáson alapuló működésmód:** a döntéshozatali folyamatok kiegyensúlyozottságát intézményesült deliberációs kormányzati eljárások biztosítják

EREDMÉNY: átlátható kormányzati – önkormányzati – intézményi hatáskörök, megnövelt intézményi autonómia, kiszámíthatóbb működési rend, hatékonyabb és eredményesebb folyamatok

DECENTRALIZÁLT HETERARCHIKUS KORMÁNYZÁS

FELTÉTEL: a kormányzás felelőségének horizontális megosztása – az oktatás rendszerszintű komplexitását, a szereplők egymásra utaltságát figyelembe vevő, ún. *intelligens* kormányzás

ÉRTELMEZÉSI KERET:

- **együttműködés a működés optimalizálása és természetes evolúciója érdekében:** *többszintű* (multi level) és *sokszereplős* (multi stakeholder) szakmai-társadalmi konzultáció
- **nyitott koordináció - közvetett kormányzati kontroll:** monitorozás, kétszintű/ kéthurkos (ön)szabályozás és (ön)ellenőrzés.
- **hálózati működésmód:** agilis, többszintű szakpolitika-alkotás, co-creation (közös döntéshozatali kultúra, ügyes problémamegoldások, bricolage)

EREDMÉNY: dinamikus fejlődés és gyakorlati működőképesség a rendszer minden szintjén, minden szereplő szempontjából

RÉSZVÉTELI KORMÁNYZÁS

FELTÉTEL: a mindenkori kormányzati hatalomnak kiszolgáltatott, semmibe vett, önmagukért tenni kész érintettekkel való szolidaritás

ÉRTELMEZÉSI KERET:

- **részvételiség:** az oktatásügyben érintettek egymásra találásának aktív támogatása, a megfelelő szereplők összefogása
- **kritikai pedagógia, laikus tudásgyártás:** közösségi tanulás-tanítás, részvételi kutatás és állampolgári öntudatra ébredés
- **társadalmi aktivizmus, mozgalmi működésmód:** (sorsfordító) változások előidézése az érintettek életében

EREDMÉNY: az érintettek felszabadítását eredményező részvételi kultúra kialakulása a társadalomban – potenciálisan a családban, az iskolában, a helyi és országos kormányzásban.

SOMMÁZAT – AVAGY AZ ELŐTTÜNK ÁLLÓ LEHETŐSÉG

Az oktatáskormányzás *társadalmiasulását* mutató globális trendek és pozitív kilátások alapján az alábbi kép rajzolódik ki:

Az oktatáskormányzás társadalmiasulása

A **rendezőelv**et biztosító fogalomhármás (ld. alább: kultúra, kompetencia, performancia), illetve az ábra alapszerkezete a STEP 21 modell elméletéből ered.¹ Az előadók által bemutatott kormányzási modellek sajátosságai könnyedén rásimulnak erre a fogalmi hálóra.

- (1) **KULTÚRA/ TÁRSADALMI EGYÜTTMŰKÖDÉS:** széleskörű együttműködési (részvételi) kultúra kialakítása
- (2) **KOMPETENCIA/ KORMÁNYZATI HOZZÁÉRTÉS:** elméleti és gyakorlati tudás alapú döntéshozatali és cselekvési kompetenciák megszerzése, illetve megosztása
- (3) **PERFORMANCIA/DECENTRALIZÁLT MEGVALÓSÍTÁS:** konszenzusos, illetve adaptív szakmai és társadalmi megoldások bevezetése – hatások és konkrét gyakorlati eredmények elérése

A háromdimenziós ábrázolásmód kifejezésre juttatja, hogy milyen **egymásra hatásokkal**, milyen **dinamikákkal** kell számolnunk, amikor *társadalmiasulásban* gondolkodunk. A változás bármerről elindulhat, megmozdíthat egyes szereplőket, akár ellenállásba is fordíthat másokat: ahogy ennek tanúi is vagyunk. A megosztott felelőség jegyében zajló kultúraváltás persze valóban és mindenekelőtt az **együttműködéshez, a részvételhez, az aktivizálódáshoz szükséges bizalom** újraéledését kívánja meg.²

Monoriné Papp Sarolta

¹ [A STEP 21 modell mint átfogó, egységes tudásmenedzsment keretrendszer](#) In: Buzás Norbert – Prónay Szabolcs (szerk.) Tudásteremtés és -alkalmazás a modern társadalomban. Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Tudásmenedzsment Kutatóközpont, Szeged, 2015

² [Mit ér a társadalomtudomány, ha pedagógia?](#) A STEP 21 modell filozófiai, szakmai és társadalmi adaptivitása. In: Nagy Ádám (szerk.) Szolgálva, nem tündökölve. Trencsényi 70. Kiadja: Iuvenis - Ifjúság szakmai Műhely, ISZT Alapítvány, Budapest, 2017.